

Т.П. Яхно (Львівська комерційна академія, Україна)

О.В. Килин (Львівська комерційна академія, Україна)

ДОЦЛЬНІСТЬ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ І РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

У статті окреслено сильні та слабкі сторони зовнішньоекономічних зв'язків України з Польщею, здійснено емпіричний аналіз взаємозв'язків між основними макроекономічними показниками двох країн, розроблено рекомендації щодо вдосконалення взаємовигідної співпраці між Республікою Польща і Україною у процесі євроінтеграції.

Ключові слова: інтеграційні зв'язки, взаємовигідна співпраця, спільні інтереси, зовнішньоекономічні зв'язки, стратегічні пріоритети.

Табл. 3. Літ. 17.

Т.П. Яхно (Львовская коммерческая академия, Украина)

О.В. Килин (Львовская коммерческая академия, Украина)

ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТЬ УКРЕПЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИНТЕГРАЦИОННЫХ СВЯЗЕЙ УКРАИНЫ И РЕСПУБЛИКИ ПОЛЬША

В статье отмечены сильные и слабые стороны внешнеэкономических связей Украины с Польшей, осуществлен эмпирический анализ взаимосвязи между основными макроэкономическими показателями двух стран, разработаны рекомендации относительно совершенствования взаимовыгодного сотрудничества между Республикой Польша и Украина в процессе евроинтеграции.

Ключевые слова: интеграционные связи, взаимовыгодное сотрудничество, общие интересы, внешнеэкономические связи, стратегические приоритеты.

T.P. Yakhno (Lviv Academy of Commerce, Ukraine)

O.V. Kylyn (Lviv Academy of Commerce, Ukraine)

EXPEDIENCY OF STRENGTHENING ECONOMIC INTEGRATIVE RELATIONS BETWEEN UKRAINE AND REPUBLIC OF POLAND

The articles outlines strengths and weaknesses of external economic relations between Ukraine and Poland and carries out the empirical analysis of interrelation between major macro-economic indices of the two countries, also carrying out the recommendations concerning the improvement of mutually beneficial cooperation between the Republic of Poland and Ukraine in the process of eurointegration.

Keywords: integrative relations; mutually beneficial cooperation; common interests; external economic relations; strategic priorities.

Постановка проблеми. Сучасна Україна знаходиться на складному етапі будівництва засад нового суспільно-економічного ладу. Це вимагає як від влади, так і від громадян України значних зусиль у здійсненні трансформації. Польща – держава, якій від початку дев'яностих років вдалося багато досягти у трансформації соціальної, політичної та економічної систем, а також на шляху євроатлантичної та європейської інтеграції. Українсько-польські стосунки – це стосунки двох незалежних, рівноправних країн. Розвиток торговельних відносин є важливою передумовою політичного та економічного зближення. Сюди входить узгодження законодавчої бази, встановлення та зміцнення сталих контактів між представниками бізнесових еліт, взаємне розуміння спільних інтересів, а також єдиний погляд на шляхи спільного роз-

виту. Це надзвичайно важливо для реалізації нашого стратегічного пріоритету, яким, як відомо, визнана інтеграція до європейських і євроатлантичних структур.

Використовуючи набутий досвід політичних та економічних реформ у процесі євроінтеграції, Польща розуміє необхідність створення інститутів політичного та суспільного діалогу з Україною, які можуть підтримати й зміцнити процеси трансформації в Україні. Саме тому надзвичайно актуальною проблемою на сьогоднішній день є доцільність зміцнення економічних інтеграційних зв'язків України і Республіки Польща, вирішенню якої присвячується дана стаття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання польсько-українського транскордонного співробітництва особливої актуальності набуло у працях Б. Андрушківа [1], Я. Бакушевича [1], І. Бураковського [3], З. Варналія [6], М. Долішнього [7], Т. Качала [10], Ю. Леги [10], М. Оніщука [11], С. Пирожкова [12], О. Полторацького [3], В. Пухлія [4], М. Сивеца [14] та інших.

Мета дослідження. Дослідження взаємовідносин між Україною та Республікою Польща та надання конкретних рекомендацій щодо шляхів вдосконалення взаємовигідної співпраці між двома країнами у процесі євроінтеграції.

Основні результати дослідження. Україна і Польща належать до числа найважливіших учасників сучасних європейських відносин, і це є одним з основних чинників, що визначають шляхи геополітичної трансформації в Центральній-Східній Європі. Водночас нова конфігурація регіональних стосунків і взаємовідносин наших двох держав великою мірою формуються під впливом процесів європейської та євроатлантичної інтеграції. Характерними особливостями українсько-польських міждержавних взаємовідносин виступають інтенсивність двостороннього діалогу на вищому рівні, а також розгалужена мережа постійних консультаційних механізмів двостороннього співробітництва.

Українсько-польська співпраця, що спирається на єдність поглядів щодо принципових питань майбутнього Європи, стала на нашому континенті фактом стратегічного значення. Інтенсивні добросусідські відносини між Україною та Польщею належать до важливих питань сучасної Європи. Це визначають як розмір і людський потенціал обох держав, так і можливість розширення впливів інтегрованої Європи. З цього випливає, що завдяки українсько-польському стратегічному партнерству розбудова архітектури європейських відносин у галузі безпеки отримує самодостатню вартість і новий вимір.

Економічні відносини України та Польщі можна розглядати в різних аспектах [10, 54]:

- як важливий шанс для України на інтенсифікацію економічних зв'язків з членом ЄС через зміцнення діяльності правових чинників у диверсифікованості зовнішньоекономічних форм зв'язку;
- як можливість набуття досвіду регіонального співробітництва Польщі на західних кордонах (польсько-чеського та польсько-німецького);
- як засіб вирівнювання суспільно-господарських диспропорцій.

Аналізуючи різні погляди на українсько-польські відносини, слід зазначити, що, незважаючи на негативні точки зору, Україні необхідно підтримувати та ще більше зміцнювати відносини з Польщею, особливо на теперішньому

етапі, у контексті розширення Європи. Динамічний розвиток наших країн на даному етапі торговельно-економічного співробітництва може суттєво сприяти цим відносинам.

Для більш детального аналізу зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків України з Республікою Польща проведено SWOT-аналіз, сутність якого полягає у перетворенні слабких сторін і загроз на можливості розвитку сильних сторін взаємовідносин між двома країнами.

SWOT-аналіз проводився в 5 етапів: 1) дослідження сильних сторін; 2) аналіз слабких сторін; 3) аналіз чинників макросередовища; 4) дослідження стратегічних і тактичних можливостей; 5) узгодження сил з можливостями для формування проекту стратегічного співробітництва (табл. 1).

Таблиця 1. SWOT-аналіз зовнішньоекономічних зв'язків України з Республікою Польща, авторська розробка

Можливості		O	Сильні сторони		S
1	Перспектива для України набуття членства в НАТО та Європейському Союзі.		1	Інвестування українського капіталу в польську економіку.	
2	Встановлення більш тісних партнерських стосунків між українською та польською сторонами.		2	Зростання взаємної міждержавної політико-економічної підтримки на міжнародній арені.	
3	Можливість отримати теоретичну і практичну допомогу у впровадженні європейських стандартів і реформування українського законодавства згідно зі стандартами ЄС.		3	Зміни торговельних умов з Польщею, а саме перенесення компетенцій у сфері торговельної та митної політики на євросюзний рівень не погіршили відносини між двома країнами.	
4	Значно більший ринок збуту продукції.		4	Щорічний приріст українського експорту до Польщі.	
5	Активізація співпраці в галузі енергетики.		5	Розширення освітніх і культурно-мистецьких зв'язків.	
6	Розвиток і модернізація транспортної інфраструктури та інфраструктури пунктів перетину кордону між Україною і Польщею.		6	Активізація взаємовідносин на регіональному рівні.	
Загрози		T	Слабкі сторони		W
1	Погіршення умов торгівлі з Польщею внаслідок збільшення тарифного захисту ЄС.		1	Невідповідність національних стандартів України стандартам ЄС.	
2	Зростання залежності внутрішнього ринку від імпорту, особливо інвестиційного.		2	Використання національними підприємствами застарілих технологій і зменшення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зарубіжних ринках.	
3	Втрата традиційних ринків збуту.		3	Недовіра з боку зарубіжних інвесторів.	
4	Нездатність вітчизняних виробників конкурувати з європейськими виробниками.		4	Недостатнє фінансування розбудови українсько-польського кордону.	
5	Приєднання Польщі до шенгенської зони.		5	Брак позитивних внутрішніх реформ.	

Для аналізу наслідків зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків України з Республікою Польща необхідно провести емпіричну перевірку теоретичних взаємних зв'язків між основними економічними показниками двох країн. Це дозволить точно виявити, які саме показники польсько-українського співробітництва мають негативний вплив на економіку нашої країни, та дасть змогу надати певні рекомендації щодо покращення такої ситуації. Насамперед було виявлено зв'язок між зовнішньоторговельним оборотом двох країн на ВВП України. Незважаючи на те, що товарооборот України та Польщі кожного року зростає, все ж спостерігаються негативні тенденції, що підтверджує табл. 2.

Таблиця 2. Вплив зовнішньоторговельного обороту України та Польщі на ВВП України*

System: S3
 Estimation Method: Least Squares
 Date: 02/15/12 Time: 15:20
 Sample: 1999 2010
 Included observations: 16
 Total system (balanced) observations 16

	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C(1)	12.47603	11.39562	1.094810	0.2993
C(2)	0.010029	0.003930	2.552088	0.0288
C(3)	-0.004523	0.004409	-1.025756	0.1292
C(4)	0.734321	0.248329	2.957048	0.0144
Determinant residual covariance		12.13210		
Equation: $GDP = C(1) + C(2) \times TB + C(3) \times TB(-1) + C(4) \times GDP(-1)$				
Observations: 16				
R-squared	0.912917	Mean dependent var	72.58571	
Adjusted R-squared	0.886792	S.D. dependent var	12.24882	
S.E. of regression	4.121279	Sum squared resid	169.8494	
Durbin-Watson stat	2.247908			

* розраховано за [16].

Аналіз табл. 2 показує, що зовнішньоторговельний оборот України та Польщі має негативний вплив на ВВП України. Такий результат можна обґрунтувати тим, що для структури торговельного обороту України та Польщі характерними є значні диспропорції, спричинені як кількісним співвідношенням, так і структурою експорту-імпорту. Польський експорт значно перевищує український, крім того, український експорт недостатньо диверсифікований. При цьому польський експорт в Україну врівноважений і збалансований: найбільша товарна група польського експорту (14%) – продукція автомобільної галузі, інші 20–25 товарних груп мають по 3–5%, що свідчить про те, що польський експорт буде ще довго захищеним від можливих змін на українському ринку. Український експорт у Польщі має дещо іншу структуру, здебільшого складається з мінеральної та іншої сировини, але у його структурі також наявна продукція машинобудування, хімічної галузі, експортується незначна частина газу та нафти. Негативним є те, що Україна у великих обсягах імпортує промислову продукцію, яка виробляється або може вироблятися вітчизняними підприємствами. Для розвитку внутрішнього ринку необхідно забезпечити низку умов, головною з яких є приплив інвестицій. Для прогнозування наслідків зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та Польщею було проведено емпіричне дослідження впливу умов торгівлі України та Польщі на ВВП України (табл. 3).

Як видно з табл. 3, існує щільний зв'язок між умовами торгівлі України й Польщі та показником ВВП України. Емпіричний аналіз показав, що Україні та Польщі вигідно продовжувати та зміцнювати співробітництво.

Таким чином, очевидно є необхідність ліквідації дисбалансів в експортній стратегії України шляхом зменшення сировинної її компоненти і збільшення частки продукції з високим рівнем доданої вартості, зокрема наукоємної. Даний крок неможливо здійснити без технічного переоснащення підпри-

емств, що орієнтуються на зовнішні ринки. Одним із найефективніших способів проведення модернізації є залучення інвестиційного імпорту з метою підвищення якості і, відповідно, конкурентоспроможності вітчизняних товарів експорту. Для цього Україна повинна всіляко стимулювати інвестиційну складову імпорту, особливо високотехнологічний імпорт (машини, обладнання, транспортні засоби) і низькотехнологічний (напівфабрикати, комплектуючі). Одночасно неінвестиційний імпорт (готові продукти харчування, промислові товари) необхідно регулювати, шукати засоби скорочення його питомої ваги в загальному обсязі імпорту. Іншим аспектом конкурентоспроможності є збільшення експорту і формування технологічного додатного сальдо торговельного балансу.

Таблиця 3. Вплив умов торгівлі України та Польщі на ВВП України*

System: S3

Estimation Method: Least Squares

Date: 02/15/12 Time: 14:56

Sample: 1999 2010

Included observations: 16

Total system (balanced) observations 16

	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C(1)	13.65029	9.096901	1.500543	0.1544
C(2)	2.879290	5.946628	0.484189	0.1087
C(3)	2.983679	7.077067	1.269407	0.0330
C(4)	0.882350	0.116872	7.549717	0.0000
Determinant residual covariance	17.30562			
Equation: $GDP = C(1) + C(2) \times TTSM + C(3) \times TTSM(-1) + C(4) \times GDP(-1)$				
Observations: 16				
R-squared	0.875782	Mean dependent var	72.58571	
Adjusted R-squared	0.838517	S.D. dependent var	12.24882	
S.E. of regression	4.922182	Sum squared resid	242.2787	
Durbin-Watson stat	1.868060			

* розраховано за [16].

Проведене дослідження українсько-польських взаємовідносин у процесі інтеграції до ЄС, а також отримані економетричні результати дозволяють зробити рекомендації щодо зміцнення інтеграційних зв'язків України та Республіки Польща. Отже, в розрізі окремих сфер польсько-українського співробітництва пропонуються основні напрями вдосконалення взаємовигідної співпраці:

1. Торговельна сфера: збільшити високотехнологічний експорт до Польщі; активізувати розвиток ринку послуг, який, у свою чергу, дасть додатковий поштовх загальному розвитку української економіки; збільшити прямий експорт послуг вітчизняними постачальниками; спростити та прискорити процедури експортного контролю; прискорити процес адаптації вітчизняних стандартів до європейських стандартів технічного, санітарного, фітосанітарного, ветеринарного, екологічного регулювання, захисту прав споживачів; прискорити процес адаптації системи стандартизації і сертифікації вітчизняних товарів до норм і процедур ЄС; почати переговорний процес щодо формування зони вільної торгівлі з ЄС.

2. Інвестиційна сфера: створення в Польщі іміджу України як привабливого місця для інвестування та країни, яка сама прагне інвестувати; пропагування в Польщі інвестиційних проектів в Україні; надання допомоги іноземним інвесторам в разі виникнення проблем з українською владою; спрощення взаємовідносин між іноземними інвесторами та українською владою через створення спеціальної агенції, яка б забезпечувала польських інвесторів необхідними ліцензіями, довідками та дозволами від відповідних органів влади.

3. Митна сфера: активізувати обмін інформацією між прикордонними митницями; виділити більше коштів на розвиток пунктів пропуску і прикордонної інфраструктури; сприяти спрощенню процедури переміщення товарів і транспортних засобів через українсько-польський кордон.

4. Енергетична сфера: реалізація українсько-польських спільних проектів у галузі енергетики; пристосування української електроенергетики до західних стандартів.

5. Транспортна та комунікаційна сфера: вдосконалити інфраструктуру автомобільних доріг; збільшити кількість перевезень; розширити мережу авіасполучення між Україною та Польщею; покращити технічний стан вітчизняних транспортних засобів; адаптувати транспортну інфраструктуру до міжнародних стандартів та інтеграції транспортних систем України й Польщі у транспортну систему Європейського Союзу; активізувати діяльність торгово-економічного відділу Посольства Республіки Польща в Україні в інформаційній галузі; розширити інформаційну базу для польських та українських суб'єктів господарювання; активізувати діяльність торгово-промислових палат.

6. Транскордонне та прикордонне співробітництво: створення спеціальних інституцій для підтримки євро регіонів; вдосконалення пунктів перетину кордону та зниження часу очікування на кордоні; необхідність розширення мережі пунктів перетину кордону; розвиток інфраструктури на наявних пунктах перетину.

7. Сфера малого та середнього бізнесу: стимулювання підприємницької активності в містах-партнерах; сприяння створенню нових підприємств малого й середнього бізнесу; сприяння створенню об'єднань підприємців, які пропагуватимуть розвиток малого й середнього підприємництва в Україні та Польщі; формування сприятливих умов для вільного виходу українських і польських бізнес-структур на ринки України, Польщі та третіх країн.

8. Сфера культури й освіти: здійснювати обміни між університетами; заохочувати стажування в Польщі; надавати підтримку партнерським проектам між університетами двох країн для розвитку освітніх програм.

Висновки. Отже, важливим чинником, який впливає на формування та розвиток відносин між двома незалежними державами і суверенними народами протягом останніх років, залишається ідея добросусідства України та Польщі. Добросусідство України та Польщі, особливо на теперішньому етапі, коли Польща стала членом Європейського Союзу, суттєво впливає на зміцнення стабільності та безпеки нашого регіону, а також є зразком для інших держав. Це є нашим спільним внеском у зміцнення й збагачення Європи.

Україні та Польщі необхідно вдосконалити рівень транскордонного співробітництва, яке має для України першочергове значення в процесі євроінтеграції. В даному контексті необхідно:

- вести постійну інформаційну компанію, спрямовану на ближче ознайомлення з Польщею та її можливостями, які випливають у зв'язку з розширенням ЄС;

- активізувати співпрацю з польськими партнерами й отримати можливості фінансування спільних проєктів;

- вдосконалити співробітництво в прикордонній сфері.

Для більш активного ведення торгівлі між Україною та Польщею можна запропонувати в майбутньому створення інтеграційного об'єднання – зони вільної торгівлі, яка буде характеризуватися відсутністю різного роду обмежень торговельного обміну між двома державами в галузі автомобілебудування, сільського господарства та машинобудування.

Україна, взявши курс на євроінтеграцію, має вирішити чимало питань. Одним із них є зміна на краще ситуації на польсько-українському кордоні – зовнішньому кордоні ЄС. З цією метою необхідно продовжувати співпрацю й об'єднати зусилля в напрямку найбільш ефективного залучення міжнародної технічної допомоги з метою сприяння спрощеному переміщенню товарів і транспортних засобів через українсько-польський кордон.

1. Андрушків Б., Бакушевський Я. Україна і Польща – економічні аспекти співпраці // Економіка України. – 2005. – №11. – С. 82–85.

2. Асиметрія міжнародних відносин / Під ред. Г.М. Перепелиці, О.М. Субтельного. – К.: Стило, 2005. – 555 с.

3. Більш, ніж сусіди: Розширений Європейський Союз та Україна – нові відносини: Аналіт. звіт / Я. Боратинський, І.В. Бураковський та ін. – К.; Варшава, 2004. – 30 с.

4. Бугай С.М., Пухлій В.Т., Снівак А.Є. Проблеми становлення регіональної політики України та основні тенденції подальшого розвитку // Формування ринкових відносин в Україні: 36. наук. праць. – Вип. 11(102). – К., 2009. – С. 163–169.

5. Будкін В. Сутнісні характеристики та форми ТКС // Економіка України. – 2008. – №12. – С. 52–63.

6. Варналій З.С., Кузнєцова І.С. Державна регуляторна політика у сфері малого підприємництва / Ін-т екон. прогнозування НАН України. – К., 2002. – 104 с.

7. Долишній М.І. Вплив глобалізації на формування регіональної політики України // Вісник Академії економічних наук України. – 2002. – №1. – С. 9–12.

8. Знахоренко О. Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах: державно-політичний та військовий аспекти // Людина і політика. – 2004. – №3. – С. 29–40.

9. Крисанов Д. Україна і Польща в євроінтеграційному процесі // Економіка України. – 2004. – №8. – С. 91–92.

10. Лега Ю., Качала Т. Співробітництво України й Польщі на шляху до Європейської інтеграції // Економіст. – 2003. – №12. – С. 54–56.

11. Оніщук М.В. Проблеми державотворення та правотворення в незалежній Україні. – К.: Юридична книга, 2007. – 416 с.

12. Пирожков С.І. Проблеми національної безпеки в контексті європейського вибору України // Соц.-екон. дослідж. в перехід. період. регіон. політика: досвід Європ. Союзу та його адапт. до умов України: 36. наук. праць. – 2003. – Вип. 5, Ч. 1. – С. 36–52.

13. Полторацький О. Євроатлантичний вимір стратегічного партнерства. Україна – Польща: досвід, проблеми, перспективи // Політика і час. – 2007. – №1. – С. 7–16.

14. Сивець М. Украина и Польша: подытоживая достигнутое // Дзеркало тижня. – №32(356). – 23.08–1.09.2001.

15. Скворонська-Лучинська А. Україна і Польща: економічне партнерство // Вісник Податкової служби України. – 2004. – №10. – С. 63–64

16. Статистична інформація // www.ukrstat.gov.ua.

17. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 роки) «Шляхом Європейської інтеграції». – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.

Стаття надійшла до редакції 6.03.2012.